

016-40 30 300
Eskilstuna.tingsratt@dom.se

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ju.L5@regeringskansliet.se
Ju2024/01907

Yttrande över betänkandet En översyn av 23 kap. brottsbalken (SOU 2024:55)

Inledning

Eskilstuna tingsrätt har, utifrån de intressen tingsrätten har att beakta, i huvudsak ingen erinran mot de lagförslag som utredningen lagt fram. Med det sagt vill tingsrätten lämna de närmare synpunkter på utredningens förslag som det redogörs för nedan.

Närmare synpunkter på utredningens lagförslag

Ansvar för försök

Enligt tingsrätten är det otydligt vid vilka fall som undantagsregeln såvitt avser myndighets åtgärd vid uppenbart mindre allvarliga gärningar (tredje stycket) ska tillämpas. I utredningen och i förslag till författningskommentar har angetts att försök ska anses som uppenbart mindre allvarliga t.ex. när brottsplanen utformats efter att utbytt brottsobjekt påträffats (som i RH 2007:61) eller när det tilltänkta offret avlidit när försöket till dråp utfördes (som i NJA 1956 B 6). Samtidigt har angetts i förslag till författningskommentar att försök aldrig kan anses som uppenbart mindre allvarliga för att narkotika eller vapen bytts ut till lagliga substanser eller attrapper eller i övrigt om gärningen utförs inom ramen för ett kriminellt nätverk. Enligt tingsrätten går det av dessa skrivningar inte att dra entydiga slutsatser i fråga om vilka försök som ska anses som uppenbart mindre allvarliga. För det fall undantaget är avsett att tillämpas i situationer där brottsplanen utformas efter att ett utbytt brottsobjekt påträffats önskar tingsrätten lyfta att liknande bevisfrågor om gärningsmannens uppsåt som ”Vapenattrappen” (NJA 2023 s. 393) gett upphov till kan uppstå vid fråga om tillämpningen av undantaget.

Ansvar för förberedelse

Aktuellt förslag skulle medföra att bestämmelsen om ansvar för förberedelse till brott blir något lång och svåröverskådlig. Enligt tingsrätten bör det därför övervägas om stämplingsbrottet ska lyftas ut ur bestämmelsen och regleras i en särskild bestämmelse. Enligt tingsrätten bör detta vara genomförbart trots att det föreslagna femte stycket skulle vara tillämplig på såväl förberedelsebrottet som stämplingsbrottet, exempelvis genom hänvisning.

Frivilligt tillbakaträdande

Enligt tingsrätten är det otydligt hur denna bestämmelse ska tillämpas vid försök till brott. Av den föreslagna paragrafen framgår att även den som annars *deltar* i försök [...] och *sedan* frivilligt avslöjar det planerade brottet för en myndighet, [...] i sådan tid att brottets fullbordan till följd av avslöjandet kan förhindras, ska anses ha tillbakaträtt frivilligt och inte dömas för försök [...] till brott. Det framstår alltså som att möjligheten till frivilligt tillbakaträdande uppstår efter att ett försöksbrott avslutats men att avslöjandet av information ska avse ett annat eller ett nytt försöksbrott som inte avslutats och som därför kan förhindras. Det ifrågasätts från tingsrättens sida om paragrafen är tänkt att tillämpas på detta sätt och, i sådana fall, om detta är ändamålsenligt utifrån det syfte som paragrafen har att fylla. Tingsrätten ser ett behov av förtydligande i detta avseende.

Underlåtenhet att avslöja brott

Lagförslaget medför en stor utvidgning av det straffbara området. Förslaget kommer att kunna tillämpas i vitt skilda situationer där olika frågeställningar om regelns förenlighet med Europakonventionens artikel 6 och rätten att inte belasta sig själv kommer uppstå. Enligt tingsrätten har den föreslagna bestämmelsen inte analyserats tillräckligt i de fall där straffvärdet för den egna brottsligheten överstiger böter. Utifrån hur regeln föreslås att utformas går det därför inte att utesluta att tillämpande av regeln kan, i vissa situationer, komma att inkräkta på rättigheterna i Europakonventionen att bl.a. inte belasta sig själv. I denna del önskar tingsrätten särskilt uppmärksamma att föreslagen utformning till bestämmelse inte har diskuterats i förhållande till Högsta domstolens slutsatser i rättsfallet ”Smitningen” (NJA 2018 s. 394). För att regeln ska vara förenlig med Europakonventionen och tillämpas enhetligt och förutsebart bör frågan behandlas ytterligare inom lagstiftningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Lars-Åke Johansson. I den slutliga handläggningen har chefsrådmännen Feryal Mentés och Kai Koskela deltagit. Tingsfiskalen Elin Gustavsson har varit föredragande.

Lars-Åke Johansson

Elin Gustavsson